

ідеал, руйнує культурно прийняті визначення фемінінного та маскулінного засобів соціального буття, породжуючи більш наповнене існування, що зазначено оригінальністю, своєрідністю, відвертістю і ексцентричністю.

Третій етап засвоєння індивідом гендерної ролі відбувається на стадії формування зрілої гендерної ідентичності, коли здійснюється практична реалізація гендерного зразка і моделі гендерної ролі на рівні гендернорольової поведінки. Гендерна поведінка включає в себе все те, що суб'єкт висловлює й робить для того, щоб показати, що він або вона мають статус хлопчика/чоловіка, дівчинки/жінки відповідно. Гендерна поведінка будується кумулятивно через досвід, стикаючись і проходячи через сплановане та несплановане навчання, через точні інструкції та навіювання, вона детермінується вимогами і очікуваннями оточення, гендерними уявленнями. Хоча велике значення мають біологічні ознаки, основним фактором реалізації відповідної даному типу гендернорольової поведінки є культурно-історичний [3].

Гендерна роль є перш за все феноменом культури. Це підтверджується, по-перше, тим, що гендерна роль є такою системою суспільних вимог і очікувань щодо особистісних якостей і поведінки індивіда, що історично змінюється в кожній окремій культурі; по-друге, гендерні ролі є результатом засвоєння індивідом соціальних конструктів (гендерних схем, гендерних моделей, соціально-гендерних уявлень). Отже, гендерна роль, як культурно-історичний феномен і складовий елемент гендерної культури будь-якого суспільства, є одним із основних факторів статорольової соціалізації індивіда. Саме завдяки засвоєнню гендерної ролі відбувається становлення психологічної статі, формується особистість жінки чи чоловіка.

Література

1. Корнєв М. Н., Коваленко А. Б. Соціальна психологія. Київ : Либідь, 1995. 304 с.
2. Лоренци-Сильоди Ф. Психологическая андрогиния: десубстанциализация понятия (к вопросу о трансформации социального представления). *Социальные и гуманитарные науки. Серия «Социология»*. 1998. №1. С. 104–154.
3. Maccoby E. *The Two Sexes. Growing Up Apart, Coming Together*. Cambridge, Mass : Belknap Press, 1998. 300 p.

СУБ'ЄКТИВНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ УКРАЇНСЬКИХ СТУДЕНТІВ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Марина ОРАП

Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка,
orap2003@ukr.net

Сучасний стан українського суспільства характеризується ситуацією невизначеності, стресової напруги та нестабільності, що актуалізує дослідження проблеми емоційної задоволеності життям як основи психологічної стійкості. У найбільш широкому розумінні психологічне благополуччя визначають як

інтегральну характеристику, яка містить психічне і соціальне здоров'я та домінуючі позитивні емоційні стани [5, с. 10]. Особистісними предикторами суб'єктивного благополуччя визначають емоційну стабільність, оптимізм, адаптивність, наявність цілей у житті, особливості вольової регуляції поведінки та когнітивні процеси.

Дослідження психологічного благополуччя дітей, підлітків і юнаків, почалися відносно нещодавно і зараз характеризуються розмаїттям концептуальних підходів і практичних рекомендацій. Психологами доведено, що період завершення школи (16–18 років) є для молодого людини кризовим етапом у її житті, рубежем звичного шкільного і нового дорослого життя, що ускладнюється необхідністю самовизначення. Відтак, рівень суб'єктивного благополуччя у цей віковий період тісно прямо корелює із процесом і результатами навчання та системою освіти (У. Бронфенбренер). Виявлено, що позитивний психоемоційний стан студента передбачає інтерес до учбової діяльності [2, с. 14]. Рівень задоволеності життям впливає на академічну успішність (Л. Чанг, К. Макбрайд-Чанг, С. Стюарт) та високий рівень домагань (Ш. Салдо, Е. Шейффер). На психологічне благополуччя юнаків впливає рівень соціальної підтримки, безпека і комфорт у сімейних відносинах [4].

Закономірно постає питання, чи впливають гендерні установки, стереотипи виховання та гендер загалом, на рівень психологічного благополуччя осіб юнацького віку. Це й спонукало нас до формулювання мети даного дослідження: виявити гендерні особливості суб'єктивного благополуччя українських студентів. Методом було обрано валідний і сертифікований метод діагностики «PERMA-Profiler» [1]. Він побудований на засадах теорії М. Селігмана, який описував суб'єктивне благополуччя у п'яти координатах: позитивні емоції (Positive Emotions), залученість (Engagement), стосунки (Relationships), смисли (Meaning) та досягнення (Accomplishment) [3]. У діагностичній методиці Дж. Батлер і М. Керн додали профілі «Здоров'я», «Негативні емоції», «Самотність». Кожен профіль оцінюється оцінками від 0 – «ніколи» до 10 – «завжди» і дає змогу отримати інтегральний показник суб'єктивного благополуччя. Вибірку склали 240 осіб юнацького віку, студенти українських закладів вищої освіти (162 особи жіночої статі та 78 осіб чоловічої статі), середній вік $17,52 \pm 0,39$ (M \pm SD) років.

Аналіз результатів емпіричного дослідження продемонстрував, що середній рівень загального суб'єктивного благополуччя студентів – $7,45 \pm 0,98$, а студенток – $6,97 \pm 1,26$. Виявлено статистично значущі позитивні кореляції між загальним рівнем суб'єктивного благополуччя та рівнем позитивних емоцій (у хлопців $M \pm SD = 7,60 \pm 1,35$, а у дівчат – $7,22 \pm 1,58$; $r = 0,82$ при $\alpha = 0,05$). Найбільш взаємопов'язаними із рівнем суб'єктивного задоволення життям виявились конструкти «Meanings» (у хлопців – $7,26 \pm 1,47$, у дівчат – $6,76 \pm 1,67$, $r = 0,64$ при $\alpha = 0,05$) та «Relationships» (у хлопців – $7,97 \pm 1,50$, у дівчат – $7,07 \pm 2,16$, $r = 0,58$ при $\alpha = 0,05$). Таким чином, на суб'єктивне благополуччя студентської молоді найбільш істотно впливає наявність позитивних емоцій, які, вочевидь, пов'язані із усвідомленим, сповненим смислу життям та якістю і кількістю соціальних зв'язків.

Істотним результатом нашого дослідження стала виявлена відсутність статистично значимої різниці між рівнем загального суб'єктивного благополуччя

(t-критерій Стьюдента=0,41<1,98) у вибірках осіб жіночої та чоловічої статей. Аналогічно, згідно з критерієм Стьюдента, не виявлено відмінностей у показниках усіх інших складових благополуччя. Це дає змогу зробити висновок про те, що не існує гендерних відмінностей у рівні суб'єктивного благополуччя українських студентів. Таким чином, переживання позитивних і негативних емоцій, якість стосунків, наповненість життя смислом, сприймання самотності та загалом, суб'єктивна оцінка свого життя як благополучного не залежать від статі.

Література

1. Butler J., Kern, M. L. The PERMA-Profilier: A Brief Multidimensional Measure of Flourishing. *International Journal of Wellbeing*. 2016. No. 6 (3), P. 148. DOI: 10.5502/ijw.v6i3.526.
2. Huebner E. S., Suldo S. M., Smith L. C., McKnight, C. G. Life Satisfaction in Children and Youth: Empirical Foundations and Implications for School Psychologists. *Psychology in the Schools*. 2004. No. 41, P. 81–93. DOI: 10.1002/pits.10140.
3. Seligman M. Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being. New York : Free Press. 2011. 349 p.
4. State T. M., Kern L. Life Satisfaction Among High School Students With Social, Emotional, and Behavioral Problems. *Journal of Positive Behavior Interventions*. 2017. No. 19 (4). P. 205–215. DOI: 10.1177/1098300717714573.
5. Титаренко Т. М. Щастя, здоров'я, благополуччя: досягнення недосяжного. *Ракурси психологічного благополуччя особистості: тези доповідей на Всеукраїнському науково-практичному семінарі, 9 черн. 2017 р. / гол. ред. Т. М. Титаренко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 7–11.*

ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК І ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Тетяна ПЕРЕПЕЛЮК

**Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
perepeluk17@gmail.com**

Сергій ОЛЬХОВЕЦЬКИЙ

**Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
hova@ua.fm**

Досліджуючи історію розвитку людства, звертаємо увагу на те, як людина прагнула вдосконалити себе та світ навколо себе. Але, мимоволі, події того часу сприймаєш, як час, коли існували чіткі межі можливостей вдосконалення для жінок і чоловіків. Навіть терміни «матріархат» і «патріархат» історично умовно поділяють філогенез на періоди превілейованості або жінок, або чоловіків. Сьогодні маємо достатню кількість наукових досліджень, які спростовують інформацію про привілеї для осіб жіночої чи чоловічої статі, натомість наголошується на особливостях їх розвитку. Найвагомішою відмінністю у індивідуальних властивостях жінки/чоловіка є функціональна асиметрія і спеціалізація півкуль головного мозку, тобто характеристика розподілу психічних